
VID
vitenskapelige
høgskole

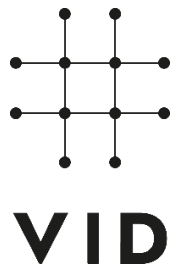
«Du ser det ikke før du tror det»

En litteraturstudie om hvilke muligheter og begrensninger sosialarbeidere i barnevernstjenesten har i arbeidet med avdekking av seksuelle overgrep mot barn

Bacheloroppgave i sosialt arbeid

Kandidatnummer: 25
Campus: Oslo
Kull: SOSHEL21

Antall ord: 9899
Innleveringsfrist: 03.05.24

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til oppgaven.
Nedlasting for privat bruk er tillatt.

Sammendrag

Denne litteraturstudien undersøker hvilke begrensninger og muligheter sosialarbeidere i barnevernstjenesten har i arbeidet med avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Problemstillingen belyses gjennom sosialfaglige teorier og kvalitativ forskning. Forskningsmaterialet viser til faktorer som påvirker avdekkingsprosessen, samt evalueringer av barnevernstjenestens arbeid. I tillegg viser forskningen barn og ansattes erfaringer i barnevernstjenesten. Funnene viser kompleksiteten ved avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Det kan være komplekse faktorer som begrenser barns mulighet til å fortelle om overgrepserfaringer. Samtidig synes det å være strukturelle og individuelle begrensninger innenfor barnevernstjenesten. Sosialarbeidere har imidlertid en rekke muligheter i avdekkingsarbeidet, blant annet å utforske barnets tegn og smerteuttrykk og skape en trygg relasjon med barnet. Ved å styrke sosialarbeideres kunnskap og bevissthet om egen rolle i møte med utsatte barn, kan potensielt mulighetene bli større.

Abstract

This literature review examines limitations and opportunities that social workers in child welfare services encounter in the process of disclosing child sexual abuse. The issue is enlightened through social work theories and qualitative research. The research material highlights factors influencing the process of disclosure, alongside evaluations of child welfare services' practice. Additionally, the research presents insights from children and employees within child welfare services. The findings underscore the complexity of child sexual abuse disclosure. There are complex factors that limits the children's ability to disclose experiences of abuse. Furthermore, it appears to be structural and individual limitations within child welfare services. Nevertheless, social workers have several opportunities in the process of disclosing child sexual abuse, including exploring children's signs and expressions of distress, and establishing a secure relationship with the child. By enhancing social workers' knowledge and awareness of their role in interactions with exposed children, the opportunities may increase.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Forforståelse og bakgrunn for valg av tema.....	1
1.2	Problemstilling og avgrensning.....	2
1.2.1	Avgrensning	2
1.3	Sosialfaglig relevans	3
1.4	Begrepsavklaring.....	4
1.4.1	Seksuelle overgrep mot barn	4
1.4.2	Barn	5
1.4.3	Avdekking	5
1.4.4	Sosialarbeidere i barnevernstjenesten	5
2	Metode.....	6
2.1	Valg av metode.....	6
2.1.1	Etiske hensyn.....	6
2.2	Fremgangsmåte og søkeprosess	7
2.3	Kildekritikk	8
3	Teori	11
3.1	Tabu.....	11
3.2	Relasjon.....	11
3.2.1	Den gode relasjon.....	12
3.3	Barnesamtalen	12
4	Litteraturgjennomgang	14
4.1	Hindringer	14
4.2	Muligheter	16
4.3	Tegn og smerteuttrykk	17
4.4	Kommunikasjon	18
4.5	Barnevernstjenestens arbeid	19
4.5.1	Saksbehandleres erfaring.....	19
4.5.2	Barns erfaring med barnevernstjenesten	20
5	Drøft	21
5.1	Tabuets innvirkning på avdekkingsprosessen	21
5.1.1	Barnets behov for trygghet.....	21

5.1.2	Indirekte kommunikasjon.....	22
5.1.3	Behov for tiltak for å øke sosialarbeideres trygghet i overgrepssaker?	23
5.2	Hvordan skape relasjoner innenfor barnevernstjenestens rammer?.....	23
5.2.1	Tidsrammen.....	24
5.2.2	Maktubalansen	24
5.2.3	Barnets stemme	25
5.2.4	Kan bruk av tillitsperson skape større muligheter?	26
5.3	Bruk av barnesamtalen i avdekkende samtaler	26
6	Konklusjon	29
	Litteraturliste	31
	Vedlegg: Selvvalgt litteratur	35

1 Innledning

Ifølge UngVold-studien fra 2023, har en av fire ungdommer blitt utsatt for minst et tilfelle av seksuelle overgrep i løpet av oppveksten (Frøyland et al., 2023, s. 52). Blant de utsatte oppgir 8% å ha blitt utsatt for overgrep av et familiemedlem, mens 14% angir at overgrepene ble begått av en voksen utenfor familien (Frøyland et al., 2023, s. 57). Seksuelle overgrep mot barn er komplekst og innebærer mange faktorer. Søftestad (2018, s. 23) viser kompleksiteten ved seksuelle overgrep mot barn. Barnets integritet krenkes, og det involveres i handlinger det ikke forstår, ikke er moden for og ikke i stand til å samtykke til. Overgripere står i en maktposisjon, som de utnytter. Samtidig er seksuelle overgrep mot barn en handling som bryter tabuer i samfunnet, og er ulovlig (Søftestad, 2018, s. 23). Seksuelle overgrep påvirker utsatte barns helse og velvære negativt, og kan ha fysiske, psykiske og sosiale virkninger (Jackson et al., 2013, s. 328). Det kan altså påvirke barnet negativt på flere måter, og ha langvarige konsekvenser. Seksuelle overgrep mot barn er et tabu i samfunnet, og både barn og voksne kan oppleve ubehag ved å snakke om det. Når voksne ikke tørr å snakke om overgrep, blir utsatte barn overlatt med den vonde hemmeligheten alene. Det kan ta lang tid før overgrepserfaringene blir delt med andre, og dermed lang tid før barna får hjelp. Ifølge Steine og kolleger (2016) er gjennomsnittstiden før utsatte forteller om overgrepserfaringer 17,2 år. Videre knyttes lengre tid med hemmelighet til høyere forekomst av symptomer på posttraumatisk stress, angst, depresjon og insomni i voksen alder (Steine et al., 2016, s. 6). Dette viser viktigheten ved å avdekke seksuelle overgrep mot barn så tidlig som mulig.

1.1 Forforståelse og bakgrunn for valg av tema

Seksuelle overgrep mot barn er et tema som kan vekke følelser som sinne og avsky, som videre kan føre til at man unngår å snakke om det. På denne måten unngår man ubehaget det kan vekke. Jeg er opptatt av viktigheten ved å snakke med barn generelt om kropp, seksualitet og seksuelle overgrep. Dette oppleves viktig for å forebygge seksuelle overgrep mot barn, og styrke deres kunnskap og forutsetninger for å kunne sette grenser. Gjennom min praksisperiode innenfor barnevernstjenesten, ble jeg opptatt av hvordan man skal gå frem for å avdekke seksuelle overgrep mot barn. Jeg fikk et inntrykk av at ansatte opplever

det utfordrende å undersøke saker hvor det er bekymring for seksuelle overgrep. Man kan ha en dårlig «magefølelse», men å få barnet til å fortelle kan være vanskelig. Jeg opplever tematikken som kompleks, og har selv erfart ubehaget arbeidet i slike saker kan skape. Gjennom arbeidet med denne oppgaven ønsker jeg å lære mer, slik at jeg som kommende sosialarbeider kan være bedre rustet til å møte denne problemstillingen.

1.2 Problemstilling og avgrensning

I begynnelsen av arbeidsprosessen ønsket jeg å undersøke hvordan sosialarbeidere i barnevernstjenesten kan avdekke seksuelle overgrep mot barn. Etterhvert i prosessen så jeg at dette ble en for omfattende problemstilling, og valgte derfor å spisse problemstillingen mer.

Denne oppgaven undersøker følgende problemstilling:

«Hvilke muligheter og begrensninger har sosialarbeidere i barnevernstjenesten i arbeidet med avdekking av seksuelle overgrep mot barn?»

1.2.1 Avgrensning

Noen skiller mellom begrepene seksuelle overgrep mot barn og incest. Incest er seksuell omgang med familiemedlemmer i nedstigende linje, for eksempel overgrep begått av foreldre eller besteforeldre (Straffeloven, 2005, § 312). Andre inkluderer også overgrep begått av andre nære personer for barnet i begrepet. I denne oppgaven vil det ikke skilles mellom disse begrepene.

Med hensyn til oppgavens omfang har jeg ekskludert noen faktorer, som er viktig innenfor feltet. Noen barn blir utsatt for seksuelle overgrep av jevnaldrende barn og ukjente voksne. Barnets relasjon til overgriperen kan ha innvirkning på avdekkingsprosessen. Barn kan for eksempel ha sterkere tilknytning eller lojalitet til foreldre. Hovedfokuset i denne oppgaven er overgrep begått av voksne med en relasjon til barnet. Overgrepserfaringer kan føre til traumereaksjoner og negative konsekvenser for barns psykiske helse. Dette gjelder tidsrommet når overgrep skjer og senere i livet. Ivaretagelse av barn etter avdekking vil være viktig. I avdekkingsprosessen kan det være kjønnsmessige forskjeller. Gutter virker å ha

større vansker med å fortelle om overgrepserfaringer, som kan skyldes sosiokulturelle faktorer, som tabu eller holdninger om maskulinitet (Søftestad, 2018, s. 46).

Avdekkingsarbeidet i barnevernstjenesten innebærer gjerne tverrfaglig samarbeid (Søftestad, 2018, s. 200). Det er vanlig å samarbeide med blant annet politi, skole, fastlege og pp-tjeneste. Da seksuelle overgrep mot barn er straffbart, kan det også være juridiske sider ved arbeidet, for eksempel bevisførsel. I denne oppgaven vil fokuset ligge på avdekking av seksuelle overgrep i møte med barnet, og tverrfaglig samarbeid og juridiske sider vil ikke være i fokus.

I denne oppgaven defineres barn som de under 18 år, og det er ikke noen videre aldersmessig avgrensning. Det kan være forskjeller i avdekkingsprosessen knyttet til barnets alder. Barn er i ulike utviklingsmessige stadier, og har ulike forutsetninger for å kommunisere verbalt. Likevel er det forskjell mellom barn generelt, og individuelle forskjeller må uansett være en vurdering i hver enkelt sak.

1.3 Sosialfaglig relevans

Avdekking av seksuelle overgrep mot barn er sosialfaglig relevant, da det handler om å ivareta barnets rettigheter, beskytte dem mot overgrep og fremme deres helse og velvære. International Federation of Social Workers [IFSW] (2014) viser til at sosialt arbeid handler om blant annet å fremme sosial endring og utvikling, myndiggjøring og frigjøring av mennesker. For å frigjøre og myndiggjøre utsatte barn er avdekking sentralt. Da får de muligheten til hjelp ut av overgrepsrelasjonen og redusering av eventuelle konsekvenser. Sosial rettferdighet og menneskerettigheter er sentrale prinsipper i sosialt arbeid (IFSW, 2014). I henhold til FNs barnekonvensjon, skal barn beskyttes mot seksuell utnyttelse og misbruk (Forente nasjoner, 1989, art. 34). Videre viser menneskerettighetene til at alle mennesker har rett til blant annet menneskeverd, frihet, personlig sikkerhet og beskyttelse mot umenneskelig og nedverdiggende behandling (Forente nasjoner, 1948). Når barn blir utsatt for seksuelle overgrep blir flere av deres rettigheter brutt. Når sosialarbeidere jobber med sosial rettferdighet og menneskerettighetene som prinsipp, vil avdekking av seksuelle overgrep være relevant.

Gjennom sosialt arbeid skal blant annet menneskers velvære forbedres (IFSW, 2014). Verdens helseorganisasjon har definert seksuelle overgrep mot barn som et folkehelseproblem (World Health Organization, 2017). Forskning viser også at seksuelle overgrep mot barn kan ha konsekvenser for deres fysiske og psykiske helse, samt sosiale faktorer (Jackson et al., 2013, s. 328). Seksuelle overgrep er dermed en risikofaktor når det gjelder barns helse og velvære. Innenfor sosialt arbeid vil det derfor være viktig å avdekke seksuelle overgrep, for å tilby støtte og hjelp til de utsatte barna.

Denne oppgaven tar også i bruk teoriene tabu, relasjoner og kommunikasjon ved barnesamtalen. Dette er teorier som er relevant i sosialfaget. Videre tar den for seg arbeid innenfor barnevernstjenesten, som er en av tjenestene sosialarbeidere jobber innenfor (VID, u.å.).

1.4 Begrepsavklaring

1.4.1 Seksuelle overgrep mot barn

Begrepet «seksuelle overgrep mot barn» er komplekst, og i norsk sammenheng finnes det ulike definisjoner som er utformet for fagfeltet det skal brukes i (Søftestad, 2018, s. 23). Ifølge Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (2018) innebærer seksuelle overgrep at «[...] barn eller unge blir involvert i seksuell aktivitet som de utviklingsmessig ikke er i stand til å forstå og heller ikke kan gi samtykke til». I lovverket finner man definisjoner som gjelder det norske samfunnet, og som brukes på tvers av fagretninger. Straffeloven (2005) skiller mellom seksuelt krenkende atferd, seksuell handling og seksuell omgang. Seksuelt krenkende atferd er seksuelle handlinger utført i nærvær av en annen, uten samtykke (Straffeloven, 2005, § 298). Seksuelle handlinger blir gjort med noen som ikke samtykker til det, og innebærer fysisk kontakt (Straffeloven, 2005, § 297; Søftestad & Andersen, 2014, s. 24). Seksuell omgang er innføring av penis i munn, skjede eller endetarmsåpning eller innføring av en gjenstand i skjede eller endetarmsåpning (Straffeloven, 2005, § 292).

1.4.2 Barn

I det norske lovverket er seksuell lavalder 16 år (Straffeloven, 2005, § 304). Dette handler om at voksne ikke skal ha sex med barn under 16 år, samt at barn skal beskyttes fra å ha seksuell omgang før de er psykisk og fysisk modne for det (Søftestad & Andersen, 2014, s. 24). I Barnevernsloven (2021, § 1-2) defineres barn som de under 18 år. I denne oppgaven vil barn bli omtalt som de under 18 år.

1.4.3 Avdekking

Avdekking kan defineres som «[...] prosessen hvor en hemmelig overgrepssrelasjon blir gjort kjent for andre enn barnet og den som forgriper seg» (Søftestad, 2018, s. 133). I samfunnet kan det finnes en oppfatning om at avdekking forutsetter en domfellelse (Søftestad, 2018, s. 134). Denne oppgaven vil sette søkelys på hva barnet gjør seg til kjenne og ikke domfellelse. Innenfor forskningsfeltet har det blitt større fokus på at avdekking skjer som en gjentakende prosess, hvor elementer eller aktører påvirker hverandre gjensidig (Alaggia et al., 2017, s. 276). Dette kan blant annet innebære at det utsatte barnet blir påvirket av tolket signaler eller respons fra en mulig mottaker, og går frem og tilbake i avgjørelsen om å avdekke (Landberg et al., 2023, s. 1550).

1.4.4 Sosialarbeidere i barnevernstjenesten

Barnevernstjenestens ansatte har flere titler, som barnevernsarbeidere, barnevernsansatte, barnevernspedagoger, kontaktpersoner og saksbehandlere. I denne oppgaven vil disse bli betegnet som sosialarbeidere i barnevernstjenesten, av hensyn til oppgavens sosialfaglige retning. Barnevernstjenesten er i denne oppgaven en betegnelse for den kommunale barnevernstjenesten i Norge.

2 Metode

En litteraturstudie innebære å gjøre en studie basert på foreliggende litteratur (Skilbrei, 2023, s. 78). Ved å bruke litteraturstudie som metode ønsker jeg å sammenfatte kunnskapen innenfor feltet, gjennom sammenligning og drøfting av denne kunnskapen. Denne delen av oppgaven vil beskrive grunnlaget for valget av metode og relevante etiske hensyn, søkeprosessen og fremgangsmåten i oppgaven, samt svakheter ved de valgte kildene.

2.1 Valg av metode

Målgruppen i oppgaven, som er barn, er en sårbar gruppe. Seksuelle overgrep er et tema som anses som et tabu i dagens samfunn og utsatte barn har gjerne vonde følelser og opplevelser knyttet til det (Søftestad, 2018). Dermed er det et sensitivt tema. Med bakgrunn i problemstillingen, opplever jeg derfor litteraturstudie som en hensiktsmessig metode. En mulighet ved litteraturstudier, er at man kan inkludere en større mengde litteratur, som bruker ulike metoder. Ved å bruke kvantitativ forskning får man innblikk i omfang og tendenser, gjennom tallfestet informasjon. Gjennom bruk av kvalitativ forskning kan man få en større dybdeforståelse av erfaringer hos de utsatte, pårørende og sosialarbeidere. Denne bredden oppleves positiv for min oppgave. På en annen side ser jeg at det kunne vært verdifullt å bruke andre metoder, som kvalitativ intervjustudie med sosialarbeidere i barnevernstjenesten. Da hadde jeg fått mulighet til å stille akkurat de spørsmålene jeg ønsker svar på til informantene, som ikke er mulig i litteraturstudien. I litteraturstudier er imidlertid personvernmessige hensyn mindre framtrædende, da man ikke intervjuer eller observerer mennesker. Etiske hensyn vil på en annen side alltid være relevant i arbeidet med slike oppgaver.

2.1.1 Etiske hensyn

Ifølge Skilbrei (2023, s. 77) er evalueringen av datamaterialet og om det passer til den valgte problemstillingen et etisk hensyn. Det er viktig å gjøre vurderinger angående hvilken litteratur som er hensiktsmessig å ta i bruk for å svare på problemstillingen. Informantene i litteraturen har gitt informert samtykke til å delta, og bruk av deres erfaring i en helt ny

sammenheng kan være krenkende (Skilbrei, 2023, s. 77). Hvilken litteratur som blir tatt i bruk har også en innvirkning på oppgavens reliabilitet. Reliabilitet, også kalt pålitelighet, handler om å gjøre gode vurderinger angående datamateriale og fremgangsmåten i studiet (Leseth & Tellmann, 2018, s. 16). I litteraturstudier vil man ikke kunne gjenta studiet og få de samme svarene, i motsetning til kvantitative studier. Dette kan skyldes forfatterens påvirkning på resultatene og hva som tillegges oppmerksomhet i studiet. På grunn av dette er det viktig å vise refleksivitet og transparens (Leseth & Tellmann, 2018, s. 16). For å sikre reliabilitet i min oppgave, vil jeg være tydelig på hvilke valg og vurderinger som har blitt tatt gjennom arbeidsprosessen. På denne måten har leseren mulighet til å se hvordan mine valg og vurderinger kan ha påvirket resultatet.

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (2021) har utviklet retningslinjer for forskere med etiske hensyn. Disse retningslinjene er også relevante i arbeidet med oppgaven. Formidling og etterrettelighet er blant retningslinjene, og innebærer at man ikke skal presentere sine funn som endelige. Man skal formidle faglige begrensninger med leseren. Det er viktig å være saklig i formidlingen sin, som innebærer å basere seg på fakta, være objektiv og upartisk. Et etisk hensyn som oppleves som spesielt relevant i min oppgave er å beskytte svakstilte og sårbare gruppers integritet og interesser. Siden jeg skal skrive om et sensitivt tema med barn som målgruppe, oppleves dette som svært relevant i min oppgave.

2.2 Fremgangsmåte og søkeprosess

I begynnelsen av søkeprosessen ønsket jeg å tilegne meg generell kunnskap om tematikken. Dette gjorde jeg ved å se i pensumlistene og søke i bibliotekets nettsider. Der fant jeg fagbøker som omhandler tematikken. Jeg har også brukt metoden «snøballsøk». Snøballsøk innebærer at man tar i bruk litteratur som er sitert i litteraturen man leser (Jensen, 2021, s. 116). Ved å se i referanselister i fagbøker og artikler jeg har lest, har jeg funnet ny litteratur som er relevant for problemstillingen. Da har jeg muligheten til å se hvilken litteratur som ofte henvises til innenfor fagfeltet.

Jeg har søkt i databasene Oria, Idunn og SocIndex. Jeg har også gjennomgått publikasjonene til NOVA, NKVTS og Bufdir. I begynnelsen av søkeprosessen brukte jeg søkeordene

«seksuelle overgrep» «barn» og «child sexual abuse». Jeg brukte generelle søk for å få en oversikt over hvilken forskning som finnes om tematikken. Videre har jeg brukt søkeordene «seksuelle overgrep» «barn» «avdekking» og «child sexual abuse» «disclosure». Jeg fikk flest relevante treff ved bruk av engelske søkeord, og har derfor flest engelskspråklige artikler. Når det gjelder litteratur om barnevernstjenesten, har jeg søkt på litteratur fra Norge. Dette fordi barnevernstjenesten i Norge skiller seg fra andre land. I søk etter litteratur som tematiserer den norske barnevernstjenesten, har jeg brukt søkeordene «seksuelle overgrep» «avdekking» «barnevern» «barnevernstjenesten».

Validitet, eller gyldighet, handler om hvilken grad man kan trekke konklusjoner ut fra det datamaterialet som er samlet inn (Leseth & Tellmann, 2018, s. 17). En viktig vurdering for å sikre oppgavens validitet, vil være avgrensninger angående hvilken litteratur som inkluderes. Mine inklusjonskriterier i litteratursøket er fagfelleverderte artikler, utgitt mellom 2000 til 2024. Jeg har også valgt å inkludere noen rapporter og en fagartikkel som ikke er fagfelleverdert, da dette var det jeg fant om barnevernstjenesten. Jeg har valgt å ekskludere artikler utgitt før 2000, da kunnskapen om seksuelle overgrep mot barn kan ha endret seg siden den tid. På grunn av dette kan litteratur før 2000 være utdatert. Jeg har også gjort en kontinuerlig vurdering av relevansen til artiklene generelt, særlig de som er utgitt før 2010. Jeg har sett meg nødt til å inkludere noen her, men har så langt det har latt seg gjøre supplert med nyere artikler som understreker resultatene. Videre har jeg valgt å ekskludere forskning basert på barneavhør, da jeg opplever dette som en for stor kontekstforskjell. Jeg har på en annen side inkludert litteratur som omhandler avdekkingsprosessen innenfor terapeutiske og naturlige settinger. Dette har jeg gjort da det har vært en utfordring å finne litteratur om avdekkingsprosessen i barnevernstjenesten, som vil utdypes i kildekritikken.

Gjennom arbeidsprosessen har jeg levert inn arbeidskrav til deler av oppgaven. Disse har jeg fått tilbakemelding på, revidert og brukt i oppgaven.

2.3 Kildekritikk

I teoridelen bruker jeg en rekke fagbøker for å redegjøre for det teoretiske rammeverket. I redegjørelsen av tabu og relasjoner har jeg valgt å bruke ulike fagbøker for å få frem ulike aspekter av teoriene. I redegjørelsen av relasjoner, har jeg tatt i bruk Aamodt (2014) sin

tolkning av Honneths anerkjennelsesbegrep. Dette kan være en begrensning, siden det er en sekundærkilde. Jeg har valgt å gjøre dette da jeg opplever at Aamodt (2014) i større grad setter det inn i en sosialfaglig kontekst. Redegjørelsen av barnesamtalen er basert på Gamst (2017), da hun har bidratt til å utvikle denne metodikken. Jeg har valgt å bruke barnesamtalen i teoridelen selv om dette er en metodikk, grunnet at den brukes i barnevernstjenesten. Jeg har imidlertid valgt å belyse de teoretiske perspektivene i barnesamtalen, i stedet for dens fasetilnærming. Mitt valg av faglitteratur vil påvirke utfallet av oppgaven, og dersom jeg hadde valgt andre forståelser kunne resultatet vært annerledes.

I litteraturgjennomgangen, kapittel 4.1 til 4.4 har jeg tatt i bruk ni kvalitative forskningsartikler. Disse illustrerer ulike faktorer ved avdekkingsprosessen. Jeg har valgt å inkludere et høyere antall artikler for å få et helhetsperspektiv av fagfeltet. Dette kan innebære begrensninger, da jeg ikke har mulighet til å utforske hver enkelt artikkel like grundig. På en annen side har litteraturen mange sammenfallende funn. Dette er grunnen til at jeg har valgt å inkludere dem gjennomgående i disse kapitlene. To av artiklene er basert på analyser av saksdokumenter fra terapi (Flåm & Haugstvedt, 2013; Jensen et al., 2005). Jackson og kolleger (2013) er basert på analyse av saksdokumenter fra ChildLine Scotland, en anonym hjelpetelefon for barn og unge. Slike studier kan ha begrensninger, da informantenes svar kan være påvirket av relasjonen til terapeuten eller den ansatte i hjelpetelefonen. Det er også en utfordring å kontrollere om denne parten stiller ledende spørsmål. Analyser av saksdokument kan imidlertid gi unik dybdeforståelse av informantenes opplevelser og erfaringer. De fleste inkluderte artikler er kvalitative intervjustudier. Noen med barn som har avdekket seksuelle overgrep (McElvaney et al., 2012; McElvaney, 2013). Andre med voksne som ble utsatt for seksuelle overgrep i barndommen (Brattfjell & Flåm, 2019; Herland, 2023a; Herland, 2023b; Landberg et al., 2023). Det kan være begrensninger ved studier som intervjuer i retrospekt, blant annet når det gjelder hukommelse. Det kan tenkes å være problematisk å bruke voksnes tanker for å oppnå en forståelse av barns opplevelser. På en annen side, kan det gi verdifull kunnskap, da informantene har vært i lignende situasjoner. Informantene i studiene har avdekket overgrepserfaringer. Stemmene til barn som ikke har eller kanskje aldri vil fortelle om sine erfaringer, kommer imidlertid ikke frem. Likevel kan dette være viktig kunnskap for å mulig avdekke andre tilfeller av overgrep mot barn tidligere.

I kapittel 4.5 i litteraturgjennomgangen, tar jeg i bruk en NOU, en fagartikkel og en rapport. Disse bruker jeg for å belyse barnevernstjenestens arbeid. I NOU (2017:12) undersøker et utvalg fagpersoner fra ulike fagfelt hvorvidt, i hvilken grad og på hvilke måter det har skjedd svikt i offentlige tjenesters håndtering av saker med alvorlig vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt. En svakhet i forhold til oppgavens problemstilling er at de ikke skiller mellom seksuelle overgrep, vold og omsorgssvikt. På en annen side inkluderer de et jevnt antall av de ulike sakene. De inkluderer flere tjenester i utredningen, men jeg har i hovedsak fokusert på det som omhandler barnevernstjenesten. Bredal og kolleger (2023) er en rapport gjennomført av forskere fra NOVA, NKVTS og NTNU, på oppdrag av Bufdir. Jeg har valgt å inkludere kapittel 11, hvor de undersøker barn og unges erfaringer i barnevernstjenesten. Dette gjøres basert på kvalitative intervjuer med barn. I likhet med NOU (2017:12) skiller de ikke mellom overgrep og vold. Jeg opplever imidlertid barnas opplevelser med barnevernstjenesten som verdifulle for å få innblikk i hva barn opplever og behøver i møte med sosialarbeideren. Talsethagen (2005) er en fagartikkel som undersøker saksbehandlers erfaringer og opplevelser i arbeidet med overgrepssaker. Dette er en artikkel som er eldre. Det kan gjøre at den har begrensninger, da den kan være noe utdatert. Jeg opplever imidlertid at mange av funnene samsvarer med nyere litteratur, som NOU (2017:12) og Sjøftestad (2018). Artikkelen gir et unikt innblikk i saksbehandlernes erfaringer, som jeg ikke har funnet i annen litteratur. Artikkelen omhandler bare seksuelle overgrep, i motsetning til annen litteratur i dette kapittelet.

En generell svakhet med oppgaven er at litteraturen som omhandler avdekking av seksuelle overgrep er fra ulike kontekster, som terapeutiske og hverdagslige settinger. Dette kan svekke generaliserbarheten i oppgaven. Jeg har imidlertid sett meg nødt til å gjøre dette, da det har vært en utfordring å finne forskning om avdekking av seksuelle overgrep i barnevernstjenesten. Jeg opplever at denne litteraturen har en overføringsverdi. Videre er det generelt færre gutter som er informanter i litteraturen. Dette kan være en begrensning for generaliserbarhet når det gjelder kjønnsmessige forskjeller. Jeg har valgt å ta i bruk litteratur fra Norge og andre land. Det kan være kulturelle forskjeller, men jeg opplever at det også er positivt å ta i bruk internasjonal kunnskap. Jeg har ikke brukt internasjonal kunnskap om barnevern, da barnevernstjenesten i Norge er forskjellig fra andre land.

3 Teori

I denne delen av oppgaven vil oppgavens teoretiske rammeverk bli redegjort for. Jeg har valgt å inkludere tabu, relasjoner og barnesamtalen, da disse oppleves relevant for tematikken.

3.1 Tabu

Et tabu kan defineres som «[...] et sosialt forbud mot å synliggjøre eller fortelle.» (Søftestad, 2018, s. 57). Tabuer handler, med andre ord, om normer i samfunnet eller kulturen som fører til at et tema eller en opplevelse ikke er greit å snakke om eller vise. Ifølge Søftestad (2018, s. 56-57) er seksuelle overgrep mot barn fortsatt et tabu i dagens samfunn. Tabuets virkning beskrives som todelt (Søftestad, 2018, s. 57). På den ene siden kan tabuet virke forebyggende, da det kan hindre voksne fra å forgripe seg på barn. På en annen side kan det fungere som en hindring for at utsatte barn forteller om sine overgrepserfaringer. Leira (2003) viser til at tabuer kan føre til en ugyldiggjøring av traumer. I tillegg til at tabuet skjuler og gjør det som har skjedd usynlig, kan det gjøre at opplevelsene mister sin gyldighet (Leira, 2003, s. 153). Når det ikke finnes en konsensus om at traumet har skjedd, blir det ugyldiggjort både for den utsatte og menneskene rundt.

Ifølge Shulman (2003, s. 79) kan tabuer være en hindring for direkte kommunikasjon. Klienten kan inngå i relasjonen med sosialarbeideren, med ubevisste eller bevisste internaliserte tabuområder fra samfunnet. Å snakke med andre om tabubelagte temaer kan være ukomfortabelt. Dette ubehaget kan skape en hindring for at klienten kan snakke fritt (Shulman, 2003, s. 79). Et resultat av dette kan være at kommunikasjonen blir mer indirekte.

3.2 Relasjon

Mary Richmond (1917) viste til at sosialt arbeid blant annet handler om målrettet bruk av sosiale relasjoner (gjengitt i Aamodt, 2014, s. 37). Relasjoner kan defineres som ««[...] et gjensidig og interaktivt forhold der begge parter påvirker hverandre» (Aamodt, 2014, s. 36). Relasjoner foregår mellom individer, både ved hverdagslige interaksjoner mellom

mennesker og i profesjonelle sammenhenger (Levin & Ellingsen, 2023, s. 137). En relasjonsforståelse av arbeidet i sosialt arbeid, innebærer at sosialarbeideren ikke kan forstå klientens atferd i relasjonen til seg selv, uten å ta egen påvirkningskraft til betraktning (Aamodt, 2014, s. 36). Relasjoner er altså en sentral del av det sosiale arbeidet, og man snakker gjerne om den gode relasjonen mellom sosialarbeider og klient.

3.2.1 Den gode relasjon

Aamodt (2014) viser til relasjonens viktighet i sosialt arbeid, og hva som kan skape den gode relasjonen. Gjensidighet mellom klient og sosialarbeider er en viktig forutsetning for å skape en god relasjon (Aamodt, 2014, s. 204). En opplevelse av gjensidighet kan handle om at klienten opplever at sosialarbeideren lytter aktivt, er interessert og respekterer dem for det mennesket de er. Dette kan videre knyttes til begrepet anerkjennelse, som også vil være sentralt i å skape en god relasjon. Anerkjennelse innebærer å respektere den andre og stille seg åpen, interessert og undrende ovenfor den andre (Aamodt, 2014, s. 206). Honneth (2003; 2007; 2009, gjengitt i Aamodt, 2014, s. 218-223) viser til at det finnes tre anerkjennelsesformer. Den første anerkjennelsesformen er ansikt til ansikt, som skjer gjennom kommunikasjon. Her blir man anerkjent ved å bli respektert for det mennesket man er. Dette skjer gjennom en følelsesmessig kontakt mellom mennesker, og kan uttrykkes blant annet gjennom ansiktsuttrykk, gester og blikk. Den andre anerkjennelsesformen er i et rettsperspektiv. Denne innebærer å bli anerkjent som rettsperson, blant annet ved likebehandling. Den tredje anerkjennelsesformen er sosial verdsetting. Her blir den andres evner og verdi for fellesskapet anerkjent.

3.3 Barnesamtalen

Gamst (2017) har utviklet Den Dialogiske Samtalemotoden, som også blir kalt barnesamtalen eller DCM. Dette er en metodikk som brukes i profesjonelle samtaler med barn. Den blir brukt blant annet i barnevernstjenesten. Barnesamtalens overordnede mål er å legge til rette for fri fortelling, og redusere spesifikke spørsmål (Gamst, 2017, s. 149). Metodikken har en fasetilnærming, med ulike faser i samtalen. Denne oppgaven vil se vekk fra fasetilnærmingen, med hensyn til oppgavens omfang. Gamst (2017) viser til en rekke

holdningsbaserte kvaliteter som vektlegges i barnesamtalen. De holdningsbaserte kvalitetene kan også forstås som teoretiske perspektiv.

Barnesamtalen er basert på en dialogisk forståelse. Det innebærer en forståelse av at kommunikasjon skapes mellom partene, gjennom relasjonell aktivitet (Gamst, 2017, s. 58). Interaksjonen mellom barnet og den voksne, påvirker hvilken informasjon barnet velger å fortelle den voksne. Videre vektlegger barnesamtalen dialektisk relasjonskompetanse. Dialektisk relasjonskompetanse understreker at den voksne i samtalen, er både deltaker og observatør (Gamst, 2017, s. 59). Samtalen blir god når den voksne er i stand til å observere samhandlingen mellom seg selv og barnet. Dette forutsetter at man inntar barnets perspektiv og er bevisst sitt eget perspektiv. På denne måten skapes en større bevissthet rundt egen deltakelse og ansvar, samt hva som skjer i samhandlingen mellom seg selv og barnet.

Empati er en evne som vektlegges i barnesamtalen. Å vise empati handler om å ta barnets perspektiv og vise innfølelse i barnet (Gamst, 2017, s. 60). Dette kan handle om å sette seg inn i og vise forståelse for barnets følelser, tanker og opplevelser. I barnesamtalen tolkes dette som en forutsetning for å oppnå tillit. Når den voksne viser empati, er det viktig å ha en følelsesmessig nærhet, samtidig som man har kontroll over egne følelser og eget perspektiv. Anerkjennelse er også sentralt innenfor barnesamtalen. Anerkjennende kommunikasjon innebærer å lytte til barnet, vise forståelse, respekt, toleranse og bekreftelse (Gamst, 2017, s. 63). En slik kommunikasjon kan ha positiv virkning på barnets motivasjon til å tørre eller ønske å kommunisere med den voksne.

4 Litteraturgjennomgang

I dette kapitlet vil funnene i litteraturen presenteres. Funnene er delt i kategorier da litteraturen har sammenfallende funn. Først vil det vises til hindringer, muligheter, tegn og smerteuttrykk, og kommunikasjon. Tegn, smerteuttrykk og kommunikasjon kan også tolkes som muligheter og begrensninger, men har likevel fått egne kategorier. Avslutningsvis vil funn om barnevernstjenesten presenteres. Her presenteres litteraturen hver for seg, da de bidrar med ulike kunnskapssyn.

4.1 Hindringer

Litteraturen viser flere faktorer som kan hindre barn fra å fortelle om overgrepserfaringer. Hindringene er komplekse og sammenvevde. I denne delen vil disse hindringene sammenfattes.

Barn kan være svært unge når de blir utsatt for seksuelle overgrep og har dermed ikke kunnskapen til å vite at handlingen de blir utsatt for er kriminell (Landberg et al., 2023, s. 1541). Når barnet ikke vet at opplevelsene er utenfor normen og ulovlig, kan det gjøre at det ikke ser behovet for å fortelle andre. Brattfjell og Flåm (2019, s. 229) fant at barn på tvers av alder manglet nødvendig kunnskap om kropp, grenser, seksualitet og seksuelle overgrep. Det kan gjøre at barna blir mer sårbare for manipulering av overgriper. Forholdet mellom barnet og overgriper innebærer en maktforskjell, og dette i seg selv kan gjøre at barnet ikke opplever avdekking som et alternativ (Landberg et al., 2023, s. 1540). Overgriper bruker ofte maktforskjellen til sin fordel. Utsatte barn rapporterer om strategier som overgriper bruker for å tie barnet. En av disse kalles «grooming», og innebærer at overgriper på ulike måter får barnet til å tro at overgrepene er normalt (Jackson et al., 2013, s. 328). På denne måten kan overgrepene fortsette ubemerket, noen ganger over en lang periode.

Overgriper kan også bruke bestikkelser eller trusler for å tie barnet. Brattfjell og Flåm (2019, s. 229) fant at utsatte barn opplevde å få bestikkelser, som etterhvert utviklet seg til trusler. Slike trusler kan innebære voldstrusler eller dødstrusler mot barnet og andre (Landberg et al., 2023, s. 1540). Flere barn har store bekymringer for konsekvenser ved å fortelle, for seg selv og andre som står de nær (Jackson et al., 2013, s. 329; Jensen et al., 2005, s. 1404).

Avgjørelsen om å ikke fortelle kan handle om å beskytte seg selv og andre mot vold og overgrep. Noen barn opptrer medgjørlige og prøver å tilfredsstille overgriper for å unngå videre overgrep (Landberg et al., 2023, s. 1541). Beskyttelse av seg selv og andre kan også handle om emosjonelle behov. Utsatte barn kan blant annet ha behov for å beskytte familiemedlemmer, og opplever at deres bevissthet om overgrepene skaper en for stor emosjonell belastning for dem (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229). Jensen og kolleger (2005, s. 1404) fant at barn kan bruke egne følelser som veiledning til hva de kan fortelle og ikke. Barna knyttet å fortelle om overgrepserfaringer til negative følelser, som engstelse. Videre kan beskyttelse av seg selv innebære at å snakke om overgrepserfaringer med andre medfører ny emosjonell belastning for barnet, da de må håndtere disse følelsene på en ny måte (Sayfan et al., 2008, gjengitt i Jackson et al., 2013, s. 331).

Barn kan oppleve ambivalente følelser om overgriper (Herland, 2023a; Jensen et al., 2005, s. 1405). Noen barn kan synes synd på eller savne å være sammen med overgriperen (Jensen et al., 2005, s. 1405). Herland (2023a, s. 1616) viser hvordan barn kan ha en forståelse av at handlingene overgriper utsetter dem for er feil, men også ha gode følelser om overgriperen. Overgriper kan være en nær omsorgsperson for barnet, som barnet har en tilknytning til. Barn kan dermed også ha bekymringer om hvilke konsekvenser avdekking vil skape for overgriperen (Jensen et al., 2005, s. 1405). Slike ambivalente følelser kan føre til skyld- og skamfølelser (Herland, 2023a, s. 1617).

Utsatte barn kan ha sterke opplevelser av skyld, skam, selvbebreidelse, frykt og opplevelser av å bli beskyldt (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229; Landberg et al., 2023, s. 1540). Jensen og kolleger (2005, s. 1405) fant at barn virket skamfulle når de snakket om deres overgrepserfaringer, og beskrev det som motbydelig å snakke om. Barn kan være skamfulle over overgrepserfaringene og kan være preget av følelser av å være medskyldig (Jackson et al., 2013, s. 329). De kan også være bekymret for å ikke bli trodd eller at deres motiver skal mistolkes (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229; Jensen et al., 2005, s. 1406). Noen barn kan ha tidligere opplevelser av å ikke bli trodd når de har fortalt om overgrepene, noe som kan tenkes å sette en hindring for videre forsøk for å få hjelp hos voksne (Jackson et al., 2013, s. 329; Jensen et al., 2005, s. 1406 - 1407).

Jensen og kolleger (2005) fant at barn ikke opplevde at det fantes et riktig tidspunkt for å fortelle om overgrepserfaringene, og ble ikke stilt direkte spørsmål. Barna opplevde det utfordrende å finne en situasjon hvor de var alene med den voksne og det var nok tid til å sette seg å snakke. Å initiere en samtale om noe hemmelig, som er preget av mange negative følelser, kan være vanskelig for et barn (Jensen et al., 2005, s. 1408). Barn kan oppleve det lettere å holde overgrepserfaringene hemmelig, enn å fortelle om det til andre (McElvaney et al., 2012, s. 1163).

4.2 Muligheter

En fremmede faktor for at barn skal fortelle andre om overgrepserfaringer er å ha en person de har tillit til (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229). Frykt for å bli møtt med negativ respons eller mangel på respons, gjør at barn forsiktig vurderer potensielle mottakere for avdekkingen. Noen barn forteller ikke før de er helt sikker på at de kan stole på personen (Brattfjell og Flåm, 2019, s. 229). Landberg og kolleger (2023, s. 1545) fant at barn opplevde støtte gjennom at den voksne lyttet til dem og gjennom deres handlinger.

Å stille barnet spørsmål om hva som er galt, kan fungere som en hjelp til å dele overgrepserfaringer (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229; Jensen et al., 2005, s. 1401). McElvaney og kolleger (2013, s. 935) fant at slike spørsmål kan fungere som en trigger som leder til avdekking, eller som en fremmede faktor i avdekkingsprosessen. Å bli stilt spørsmål kan skape en mulighet for barnet til å fortelle (Jensen et al., 2005, s. 1402). Flåm og Haugstvedt (2013, s. 640) beskriver undersøkende spørsmål fra voksne som døråpnere for barnet til å fortelle. I deres studie av barns første tegn på overgrepserfaringer, fant de at lukkede svar fra voksne satt en stopper for avdekkingsprosessen. På den andre siden skapte åpne og utforskende svar muligheter for senere avdekking og handling. Barn kan også vise tegn gjennom kroppslige uttrykk eller atferd. Slike tegn kan eksempelvis være sterke emosjonelle reaksjoner i situasjoner knyttet til overgriper (Brattfjell og Flåm, 2019, s. 230). Om voksne er oppmerksomme på disse uttrykkene og utforsker dem, kan det skape en inngang til samtale og eventuell avdekking.

Jensen og kolleger (2005, s. 1407) fant at et felles fokuspunkt for barnet og den voksne fremmet avdekkingsprosessen. Et slikt felles fokus innebar å adressere muligheten for

overgrep. I deres studie fant de at dette kunne være blant annet å se på et tv-program som tematiserte overgrep eller i intime situasjoner. Intime situasjoner kunne være stelling på badet eller leggetid. Det virket som at barn assosierte disse situasjonene med overgrepssituasjoner. Slike situasjoner virket å gjøre det lettere for barnet å snakke om overgrepserfaringer. Noen barn sier at de kanskje ikke ville fortalt om overgrepene, om de ikke hadde vært i slike settinger (McElvaney et al., 2013, s. 1165).

4.3 Tegn og smerteuttrykk

Litteraturen viser at avdekkingsprosessen ofte kan bestå av at barnet prøver seg frem ved å gi tegn til den voksne. I Brattfjell og Flåm (2019, s. 230) sin studie av voksne som opplevde seksuelle overgrep i barndommen, hadde de overgrepsutsatte gitt tegn gjennom barndommen og ungdomsårene. Slike tegn blir gitt av barna med håp om at noen skal forstå, og med en forestilling om at tegnene er åpenbare for de voksne (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 230).

Flåm og Haugstvedt (2013, s. 636) fant tre typiske øyeblikk med første tegn fra barn, og hvordan de voksne reagerte. Her vil fokuset være på to av disse. Den siste omhandler direkte informasjon til voksne om overgrepserfaringer, og ikke tegn. Barna ga tegn til de voksne gjennom å stille spørsmål ved regler eller forpliktelser (Flåm & Haugstvedt, 2013). Et av barna hadde eksempelvis stilt spørsmål om de måtte bli passet av onkel. Om tegnene skapte mulighet for avdekking, varierte med den voksnes respons. Når voksne responderte til barnets tegn med lukkede svar, som ikke var relatert til overgrep, gjentok ikke barnet slike tegn til denne personen. Dette kunne føre til at barnet utsetter videre forsøk på å signalisere behov for hjelp over lengre tid, og velger å henvende seg til noen andre (Flåm & Haugstvedt, 2013, s. 636). Når den voksnes respons var åpen og undrende, skapte det muligheter for videre utforskning og handling (Flåm & Haugstvedt, 2013, s. 636). Om tegn skapte mulighet for avdekking var altså her avhengig av at den voksnes respons var åpen og utforskende.

Utsatte barn kan også gi tegn til voksne gjennom non-verbal kommunikasjon. Dette kan innebære at barnet viser sterke emosjonelle reaksjoner i situasjoner knyttet til overgriperen, som ellers oppleves som helt ordinære situasjoner (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 230). Herland (2023b, s. 1147) viser til at utsatte barn opplevde kroppslige tegn, gjennom atferd og

følelser. Der barna ikke klarte å uttrykke opplevelsene verbalt, ble kroppslige uttrykk deres språk. Eksempler på non-verbale tegn kan være gråting eller skriking, taushet, mangel på kroppsspråk, og å stikke av hjemmefra (Herland, 2023b, s. 1147-1148). Den voksnes tolkning av disse tegnene kan spille en viktig rolle i avdekkingen av seksuelle overgrep mot barn.

4.4 Kommunikasjon

Som vist i funnene, kan barn prøve seg fram gjennom dialog. Dette kan de gjøre med et ønske om å dele overgrepserfaringene med den voksne. Barnet signaliserer ved bruk av tegn til den voksne, og tester blant annet om den voksne er trygg nok, om den tåler å høre barnets hemmelighet. Gjennom barnets tolkning av responsen, kan barnet vurdere om det kan fortelle eller ikke. Landberg og kolleger (2023, s. 1540) fant at barns opplevelse av hvordan den andre vil reagere kan være sentral i beslutningen om å ikke fortelle. Når barn forteller kan den første reaksjonen til den voksne være vantro, og noen av barna opplever at den voksne reagerer med taushet eller ved å distansere seg (Landberg et al., 2023, s. 1544). Dette kan tenkes å bidra til at barnet opplever det som utrygt å dele sine erfaringer.

Ifølge Jensen og kolleger (2005, s. 1409) virker avdekkingsprosessen å bli fremmet om barnet opplever at det finnes mulighet til å fortelle, mening ved å fortelle og et felles fokuspunkt. At det finnes en *mulighet til å fortelle*, vil si at en voksen som barnet har tillit til engasjerer barnet til dialog eller at det oppstår en situasjon som leder til dialog. Typisk handler dette om å spørre barnet om noe er galt. En informant i deres studie fortalte mor at de ikke hadde lyst til å besøke bestefar i julen, dette gjorde at moren hadde behov for en forklaring, som skapte en mulighet for å fortelle (Jensen, 2005, s. 1402). At barnet opplever en *mening ved å fortelle*, innebærer at barnet opplever at det finnes en god grunn til å fortelle (Jensen, 2005, s. 1409). En mening kan handle om et forventet utfall eller at ingen vil bli skadet av avdekkingen. Et *felles fokuspunkt* kan blant annet være å se et tv-program som tematiserer seksuelle overgrep. Dette gjør at begge partene i dialogen har en forståelse av at den andre har fokus på det samme, som kan lede til dialog (Jensen, 2005, s. 1410).

Landberg og kolleger (2023, s. 1546) viser hvordan kontinuerlig dialog med en voksen gjorde det mulig for barnet å fortelle mer og mer detaljer over tid. Avdekkingsprosessen kan i noen

tilfeller bevege seg framover, stoppe opp, og videre bevege seg framover igjen (Landberg et al., 2023, s. 1542).

4.5 Barnevernstjenestens arbeid

I «Svikt og svik» (NOU 2017:12) gjennomgår et utvalg av fagfolk saker hvor barn hadde blitt utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt. Basert på analyser av sakene, samt intervju med profesjonelle og privatpersoner med tilknytning til sakene, identifiserer de en rekke områder av svikt innenfor tjenestene. Den mest hyppige svikten var mangel på samtaler med barn og samtaler som ikke var gode nok (NOU 2017:12, s. 49). Dette kunne innebære henleggelse av bekymringsmeldinger uten å snakke med barna eller samtaler som ikke ble tilstrekkelig tilrettelagt. Barna fikk dermed ikke reell medvirkning i egen sak. Utvalget fant også at symptomer på vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt, ble feiltolket, oversett eller undersøkt i for liten grad (NOU 2017:12, s. 50). I noen av sakene kunne det virke som at tjenestene la vekt på å hjelpe familier med utfordringer som utagering eller skolevegring, uten å undersøke eventuelle bakenforliggende årsaker. Ansatte i tjenestene opplevde å ha for liten kunnskap og kompetanse, og at dette var en sentral årsak til utfallet i sakene de hadde vært involvert i (NOU 2017:12, s. 59). De opplevde mangel på kunnskap om å snakke med barn, samt hvordan vold og seksuelle overgrep kommer til uttrykk.

4.5.1 Saksbehandleres erfaring

Talsethagen (2005) undersøker saksbehandlere i barnevernstjenesten sine erfaringer med arbeidet i incestsaker. Nesten alle saksbehandlerne opplevde at incestsakene var mer utfordrende og vanskelig, i forhold til andre saker (Talsethagen, 2005, s. 351).

Saksbehandlerne opplevde at disse sakene, i større grad enn andre, skapte redsel, usikkerhet og var spesielt uforståelige. En av informantene illustrerer hvordan disse sakene påvirket dem: «Jeg har inntrykk av at de fleste i barnevernet synes incest er et ekkelt tema som man skyver litt på avstand og tenker; hvor mye vil jeg egentlig vite?» (Talsethagen, 2005, s. 351). Saksbehandlere formidlet at de ikke hadde tilstrekkelig kunnskap om incest, og liten mulighet til å øke kompetansen. De opplevde også å ikke ha tilstrekkelig støtte og veiledning i disse sakene. Dette understrekes i «Svikt og svik» hvor de fant at tjenestepersoner kan

jobbe ganske alene i utfordrende saker, uten støtte fra kolleger eller ledere (NOU 2017:12, s. 55).

4.5.2 Barns erfaring med barnevernstjenesten

Bredal og kolleger (2023) undersøker barn og unges erfaringer med barnevernstjenesten. I deres studie oppgir flere barn at de opplevde det skummelt å snakke med barnevernstjenesten (Bredal et al., 2023, s. 157). Møtet var preget av ubehag og redsel. Dette kan for eksempel være påvirket av hva de har hørt om barnevernstjenesten. Noen barn forteller om et ønske om å snakke med barnevernstjenesten, særlig uten foreldrene i nærheten, men at dette aldri skjedde (Bredal et al., 2023, s. 157). Den gode samtalen var et tema hos barna, og behovet for en god relasjon kom fram som viktig. Et barn fortalte at de ønsker å bli virkelig lyttet til og forstått. Flere opplever at hjelpen ikke i tilstrekkelig grad tok hensyn til deres perspektiv (Bredal et al., 2023, s. 160). Et av barna understreker ønske om at kontaktpersonen også skal prøve å forstå symptomuttrykk, at de skal se at det ligger bakenforliggende utfordringer bak for eksempel atferden deres.

5 Drøft

I denne delen av oppgaven vil jeg drøfte hvilke muligheter og begrensninger sosialarbeidere i barnevernstjenesten har i arbeidet med avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Jeg vil drøfte denne problemstillingen i lys av mine funn og de valgte teoriene.

5.1 Tabuets innvirkning på avdekkingsprosessen

Seksuelle overgrep mot barn er fortsatt tabu i dagens samfunn (Søftestad, 2018, s. 57). Utsatte barn opplever skam rundt overgrepserfaringer (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229; Jackson et al., 2013, s. 329; Landberg et al., 2023, s. 1540). Skam kan blant annet skyldes overgripers strategier for å hindre avdekking, men kan også handle om at det er tabu. Noen barn forteller at de opplever det vanskelig å snakke om overgrepserfaringer (Jackson et al., 2013, s. 329). Det kan også virke som at tabuet eksisterer innenfor barnevernstjenesten. Sosialarbeidere i barnevernstjenesten opplever at overgrepssaker er mer utfordrende enn andre. Disse sakene berører dem emosjonelt og noen sier at de blir usikre på hvor mye de ønsker å vite (Talsethagen, 2005, s. 351). Videre vil jeg drøfte hvilke måter tabuer kan skape hindringer, og hvilke muligheter sosialarbeidere kan ha tross denne hindringen.

5.1.1 Barnets behov for trygghet

I litteraturen kan man se at utsatte barn har behov for trygghet og gode responser fra voksne for å fortelle om overgrepserfaringer (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229; Landberg et al., 2023, s. 1540). Utsatte barn kan tolke om sosialarbeideren er tillitsfull og om dem tåler å høre. Dette kan de gjør blant annet ved å signalisere behov for hjelp, og tolke sosialarbeiderens respons til tegnene (Brattfjell & Flåm, 2019; Flåm & Haugstvedt, 2013; Herland, 2023b). Den voksnes respons kan være sentral i barnets beslutning om å fortelle eller ikke. Ifølge Landberg og kolleger (2023, s. 1544) er blant annet taushet, distanse og vantro negative responser som utsatte barn har opplevd. Sosialarbeidere har dermed en mulighet til å respondere til barnet på en god måte, og dette kan skape videre muligheter for avdekking. Å skape et trygt rom for barnet kan være avgjørende.

På en annen side er seksuelle overgrep mot barn et tabu tema, som kan skape begrensninger. Sosialarbeidere kan oppleve vegring i arbeidet med overgrepssaker (Talsethagen, 2005). Det kan tenkes at denne usikkerhet kan speile seg i kommunikasjonen med barnet. Ifølge Gamst (2017, s. 58-59) bør sosialarbeideren være oppmerksom på hvordan en selv påvirker hvilken informasjon barnet velger å dele. I interaksjon med andre kan man påvirke hva som blir kommunisert og ikke. Dette viser viktigheten ved oppmerksomhet på egne holdninger og følelser i møte med barnet. For å skape et trygt rom for barnet, bør sosialarbeideren reflektere over hvordan egen usikkerhet kan spille negativt inn i interaksjonen.

Sosialarbeidere i barnevernstjenesten har imidlertid en viktig rolle, med muligheten til å være en trygg voksen som tåler å høre det vanskelige. For å avdekke seksuelle overgrep mot barn vil det være viktig å være oppmerksom på egen rolle og hvordan man, til tross for hindringene, kan være en trygg voksen for barnet. Dette kan bidra til at barnet forteller.

5.1.2 Indirekte kommunikasjon

Ifølge Shulman (2003, s. 79) kan tabuer skape hindringer for direkte kommunikasjon. Barnet kan oppleve ubehag ved å fortelle om overgrepserfaringer, som kan være en hindring for direkte kommunikasjon. I litteraturen ser man at utsatte barn kan kommunisere behov for hjelp gjennom tegn (Brattfjell & Flåm, 2019; Flåm & Haugstvedt, 2013; Herland, 2023b). Slike tegn blir gitt gjennom indirekte verbal kommunikasjon eller kroppslige uttrykk, og noen barn opplever at tegnene skal være åpenbart for de voksne å forstå (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 230; Herland, 2023b, s. 1147-1148). Ifølge Flåm og Haugstvedt (2013) vil utfallet av interaksjonen variere med den voksnes respons til tegnene. Dermed har den voksne en mulighet til å stille seg åpen og utforske barnas tegn, som kan skape muligheter for avdekking.

På en annen side kan det tenkes at voksne ikke er åpne nok for å ta i mot barnas tegn. Som nevnt, kan det finnes vegring hos sosialarbeidere i barnevernstjenesten i overgrepssaker. Tegnene blir kanskje for vage for mange. Her er det imidlertid en mulighet for avdekking hvis det er nok kunnskap tilgjengelig for de ansatte i barnevernstjenesten. Noen sosialarbeidere i barnevernstjenesten uttrykker usikkerhet rundt hvor mye de ønsker å vite (Talsethagen,

2005, s. 351). Det kan tenkes at dette begrenser mulig utforskning av barnas tegn og symptomuttrykk. I litteraturen kan man se at fagfolk og barna selv opplever at barnevernstjenesten ikke undersøker bakenforliggende årsaker til symptomuttrykk i stor nok grad (Bredal et al., 2023, s. 160; NOU 2017:12, s. 50). At barnet for eksempel utagerer, kan også handle om bakenforliggende årsaker, som seksuelle overgrep.

Det er viktig at sosialarbeidere åpner for at disse uttrykkene hos barna kan gi mulighet til videre utforskning, altså en inngang for sosialarbeidere. Det tyder på at det vil være viktig at sosialarbeideren er tryggere i overgrepssaker. Om man vegrer seg for å snakke om seksuelle overgrep, kan slike tegn lettere bli oversett eller ikke undersøkt. Det kan skape begrensninger for avdekkingen.

5.1.3 Behov for tiltak for å øke sosialarbeideres trygghet i overgrepssaker?

Nok kunnskap og evnen til å være en trygg voksen, kan tolkes som en forutsetning for avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Sosialarbeidere i barnevernstjenesten opplever å ikke ha nok kunnskap og liten mulighet for kompetanseheving (Talsethagen, 2005; NOU 2017:12). De opplever også å stå ganske alene i disse sakene, uten veiledning og støtte fra kolleger og ledere (Talsethagen, 2005, s. 351; NOU 2017:12, s. 55). Ved å ha et større fokus på opplæring og kompetanseheving, kan potensielt sosialarbeidere i barnevernstjenesten få større mulighet til å avdekke seksuelle overgrep mot barn. Ut ifra litteraturen kan det tyde på at det er behov for mer veiledning og støtte for sosialarbeiderne i slike saker. Dette kan bidra til at sosialarbeideren er i stand til å møte utsatte barn på en bedre måte, og skape et trygt rom for å fortelle.

5.2 Hvordan skape relasjoner innenfor barnevernstjenestens rammer?

Litteraturen viser at når utsatte barn har en voksen de har tillit til, er det større muligheter for avdekking. Utsatte barn kan forsiktig vurdere potensielle mottakere, og ikke fortelle før de er helt sikker på at personen er til å stole på (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229). Å skape gode relasjoner er en viktig del av sosialt arbeid (Aamodt, 2014; Levin & Ellingsen., 2023).

Ved å utvikle en god relasjon til barnet kan mulighetene for avdekking bli større. På en annen side kan det være begrensninger for relasjonsbygging i barnevernstjenestens rammer. I denne delen vil tidsrammen, maktubalanse og inkludering av barnets stemme drøftes. Disse utgjør noen av rammebetingelsene i barnevernstjenesten.

5.2.1 Tidsrammen

En undersøkelse i barnevernstjenesten varer i tre måneder (Barnevernsloven, 2021, § 2-2). Arbeidet i barnevernstjenesten er ofte karakterisert av tidspress. I litteraturen ser man at barnet kan vurdere over tid om den voksne er til å stole på, om relasjonen er god nok (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229). Det kan tenkes at tidsrammen innenfor barnevernstjenesten er en begrensning når det gjelder å avdekke seksuelle overgrep. Tre måneder kan mulig være for liten tid for at barnet skal oppleve relasjonen som trygg nok til å fortelle. Også i hjelpetiltaksfasen kan tidsrammen være for liten, da det kan være for få møter med barnet til å skape en trygg relasjon. Ifølge Bredal og kolleger (2023) opplever barn i barnevernstjenesten å ha liten kontakt med saksbehandleren, og at det dermed blir vanskelig å skape en god relasjon. Når tidsrammen er såpass liten, øker viktigheten av å bruke tiden på å skape en relasjon med barnet. Å oppnå en god relasjon forutsetter bruk av både energi og tid (Bredal et al., 2023, s. 159).

5.2.2 Maktubalansen

En spenning i barnevernstjenesten er maktubalansen mellom sosialarbeider og barnet. I tillegg til å hjelpe barn, er barnevernstjenesten også et kontrollorgan. Barn kan ha hørt skumle fortellinger om barnevernstjenesten fra andre barn, omsorgspersoner og overgriper. Dette kan videre påvirke barnets møte med sosialarbeidere i barnevernstjenesten. Bredal og kolleger (2023, s. 157) fant at barn opplevde det skremmende og ubehagelig å møte barnevernstjenesten. Dette kan skape begrensninger i relasjonen til sosialarbeideren, og er viktig å være oppmerksom på. Aamodt (2014, s. 204) fremhever gjensidighet som en viktig faktor i å skape en god relasjon. En kan imidlertid tenke seg at maktubalansen gjør det utfordrende å skape gjensidighet i relasjonen, da gjensidighet innebærer å skape en mindre distanse mellom sosialarbeideren og barnet.

På en annen side vektlegger Aamodt (2014, s. 204) kommunikative egenskaper som sentrale når man skal skape gjensidighet. Ved å lytte aktivt til det barnet forteller, være interessert og respektere barnet, kan man også bidra til å skape en mer gjensidig relasjon. Her kan Honneths (2009, gjengitt i Aamodt, 2014, s. 219-223) anerkjennelsesform «ansikt til ansikt» være sentral. Den handler om anerkjennelse gjennom kommunikasjon i form av blant annet gester eller blikkontakt. Gjennom å vise anerkjennelse på denne måten, kan man skape en følelsesmessig nærhet til barnet. Bredal og kolleger (2023, s. 158) fant at barn i barnevernstjenesten understreket viktigheten av å virkelig bli lyttet til, også gjennom sosialarbeiderens kroppsspråk. Hvis barnet på denne måten opplever større gjensidighet i relasjonen, kan mulig den opplevde avstanden mellom barnet og sosialarbeideren minske. Barn med erfaring i barnevernstjenesten trekker også fram verdien av at sosialarbeideren deler litt av seg selv for å skape en mer gjensidig relasjon (Bredal, 2023, s. 159). Ved å være oppmerksom på dette, kan sosialarbeideren mulig skape mindre distanse mellom seg selv og barnet, som kan skape større muligheter for avdekking.

5.2.3 Barnets stemme

Honneth (2007; 2009, gjengitt i Aamodt, 2014, s. 220-223) påpeker at anerkjennelse også innebærer å bli anerkjent i et rettsperspektiv. I henhold til Barnevernsloven (2021, § 1-4) har barn rett til å medvirke i alle forhold som vedrører dem. I litteraturen kan man se at svikten som oftest ble identifisert i barnevernssaker, var mangel på samtaler med barn eller at samtaler ikke var godt nok tilrettelagt (NOU 2017:12, s. 49). Ifølge Bredal og kolleger (2023, s. 160) opplever barn at hjelpen de fikk ikke tok hensyn til deres meninger. Det er viktig at sosialarbeideren snakker med barnet for å ha mulighet til å avdekke seksuelle overgrep. Det er også viktig å merke seg at dette er en rett barnet har, og om det ikke etterfølges, vil man ikke anerkjenne barnet. Det vil generelt være utfordrende å skape en relasjon til barnet om man ikke har samtaler med dem, da relasjoner bygges gjennom kommunikasjon.

Utsatte barn kan være preget av bekymring over eventuelle konsekvenser av å fortelle om overgrepserfaringer (Jackson et al., 2013, s. 329; Jensen et al., 2005, s. 1404). Dette kan blant annet være fordi overgriper kan bruke strategier for å tie barnet, gjennom for eksempel trusler (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229; Landberg et al., 2023, s. 1540). Det vil

derfor være viktig at samtaler med barnet blir godt tilrettelagt. På denne måten er det større sjanse for at barnet kan snakke fritt, uten påvirkning fra overgriper eller andre. Dermed kan barn få større mulighet til å fortelle om overgrepserfaringer. På en annen side opplever barn med erfaring i barnevernstjenesten at de ikke ble snakket med uten foreldrene til stede (Bredal et al., 2023, s. 157). Ikke godt nok tilrettelagte samtaler med barn, er også en identifisert svikt i barnevernstjenesten, hvor samtaler ble holdt med foreldre til stede eller i naborommet (NOU 2017:12, s. 50). Under slike forhold kan man tenke seg at det vil være svært vanskelig, kanskje umulig, for et barn å fortelle om overgrep. På denne måten får ikke barnet en reell mulighet til å påvirke utfallet av saken, og mulighetene for å avdekke overgrep minsker også.

5.2.4 Kan bruk av tillitsperson skape større muligheter?

Sosialarbeideren har mulighet til å forsøke å skape en god relasjon, ved å bruke tid på å bli kjent med barnet og tilrettelegge gode samtalekontekster med anerkjennende kommunikasjon. Rammene sosialarbeidere i barnevernstjenesten jobber innenfor virker imidlertid å skape noen begrensninger. Siden utsatte barn kan være avhengig av en god relasjon for å fortelle, kan det tenkes å være nødvendig med andre tiltak. Dette kan for eksempel være å ha en tillitsperson som videreformidler barnets stemme. Samarbeid med en tillitsperson, som i det daglige er nær barnet, kan skape større muligheter for avdekking. Et forslag kan være å gi veiledning til tillitspersoner om å snakke om seksuelle overgrep, slik de er forberedt. Dette vil jeg ikke gå nærmere inn på, men er et forslag som kan være verdt å reflektere over.

5.3 Bruk av barnesamtalen i avdekkende samtaler

Barnesamtalen er mye brukt og anerkjent innenfor barnevernstjenesten. Den har en rekke holdningsbaserte verdier som kan skape muligheter for avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Som tidligere nevnt kan større oppmerksomhet på egen rolle i møte med barnet, skape muligheter i møte med utsatte barn (Gamst, 2017, s. 59). Dette er sentralt i dialogisk forståelse og dialektisk relasjonskompetanse, som er blant de holdningsbaserte verdiene i barnesamtalen. Andre styrker i barnesamtalen kan være fokuset på empati og

anerkjennende kommunikasjon. Empati er i barnesamtalen en forutsetning for å skape tillit (Gamst, 2017, s. 60). I litteraturen kan man se at tillit er en fremmede faktor for avdekking av seksuelle overgrep, og vil derfor være viktig å etablere. Empati og varme blir også fremhevet av barn i barnevernstjenesten som en viktig del av å skape en god relasjon (Bredal et al., 2023, s. 158). Videre er anerkjennelse også viktig i barnesamtalen. Ifølge Aamodt (2014, s. 224) vil anerkjennelse bidra til å bygge og vedlikeholde relasjonen til den andre. Litteraturen viser, som nevnt, at en god relasjon kan være viktig for at barnet skal oppleve det trygt å fortelle.

På en annen side, er barnesamtalens hovedmålsetning å legge til rette for fri fortelling (Gamst, 2017, s. 149). Den voksne skal i minst mulig grad påvirke hva barnet sier, noe som kan tenkes er positivt. Hvis sosialarbeideren har for stort fokus på å ikke påvirke barnet kan dette skape begrensninger. Sosialarbeideren kan bli bekymret for å «legge ord i munnen» til barnet eller å gjøre skade ved å stille direkte spørsmål. I litteraturen kan man se at utsatte barn opplever det vanskelig å initiere en samtale om noe som er såpass hemmelig og skamfullt (Jensen et al., 2005, s. 1408). Med utgangspunkt i de hindringene som finnes, som blant annet fortielsesstrategier, skyldfølelse og ambivalente følelser, kan man tenke seg hvor vanskelig det kan oppleves å selv initiere inngangen til et slikt tema. Direkte spørsmål fra voksne, som åpner muligheten for overgrep, kan nettopp være det barnet trenger for å tørre å fortelle (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229; Jensen et al., 2005, s. 1408; McElvaney et al., 2013, s. 935). Ved å stille barnet spørsmål kan sosialarbeidere skape døråpnere for barnet til å fortelle. Slike spørsmål må imidlertid ikke nødvendigvis være direkte knyttet til overgrep, det kan også handle om å spørre hva som er galt eller stille spørsmål ved tegn fra barnet som man har blitt oppmerksom på (Brattfjell & Flåm, 2019, s. 229; Flåm & Haugstvedt, 2013, s. 638; Jensen et al., 2005, s. 1401; McElvaney et al., 2013, s. 935).

Som man ser innebærer barnesamtalen faktorer som skaper muligheter for å avdekke overgrep, som empati og anerkjennelse. Barnesamtalens hovedmålsetning er at barnet skal fortelle fritt, uten påvirkning av sosialarbeideren. Et faremoment kan imidlertid være at hvis det er for stort fokus på å ikke påvirke barnet, at dette hemmer sosialarbeideren i relasjon til barnet. Dette kan føre til at spørsmålene blir såpass diffuse at det blir vanskelig for barnet å fortelle, da de selv må initiere inngangen til temaet. Å stille spørsmål kan også handle om å

tolke barnas tegn, og å stille seg utforskende og nysgjerrig til tegnene (Brattfjell & Flåm, 2019; Herland, 2023b).

6 Konklusjon

Denne litteraturstudien har undersøkt hvilke begrensninger og muligheter sosialarbeidere i barnevernstjenesten har i avdekkingen av seksuelle overgrep mot barn. Funn fra forskning viser at komplekse faktorer begrenser barns mulighet til å fortelle om overgrepserfaringer. Dette inkluderer blant annet skam, skyldfølelse og ambivalente følelser, som kan gjøre det vanskelig for barnet å initiere samtaler om overgrep. Gjennom drøft av funn i litteraturen og teori, tyder det på at sosialarbeidere opplever utrygghet i overgrepssaker. Seksuelle overgrep virker å være tabu også innenfor barnevernstjenesten. Dette kan skape begrensninger for sosialarbeiderens evne til å være en trygg voksen, og barn kan oppleve at de ikke tåler å høre om overgrepserfaringene. Usikkerhet hos sosialarbeideren kan også minske sjansene for utforskning av barnas tegn og smerteuttrykk. Det kan tyde på at relasjonsskaping er en mulighetsskapende faktor i avdekkingsprosessen.

Barnevernstjenestens rammeverk virker imidlertid å begrense mulighetene for å skape en god relasjon med barnet. Blant annet maktubalansen, mangel på samtaler med barn, samt tidspress, kan gjøre det mer utfordrende å skape en trygg relasjon til barnet. Til tross for disse begrensningene, kan det også finnes muligheter for forbedringer.

Sosialarbeidere har en rekke muligheter til å avdekke seksuelle overgrep. Blant annet ved å tolke barns tegn og symptomuttrykk, stille de riktige spørsmålene, anerkjennelse av barnet og dets opplevelser. Jeg opplever at mye av begrensningene for sosialarbeidere i avdekkingsarbeidet ligger i et behov for større trygghet i arbeidet. Styrking av sosialarbeideres kunnskap om å snakke med overgrepsutsatte barn og mer støtte fra kolleger og ledere, kan skape større muligheter. Da kan sosialarbeidere være tryggere i arbeidet, og være bedre rustet til å skape innganger til samtale. Videre virker det som at samtaler med barn i noen tilfeller blir nedprioritert, eller ikke godt nok tilrettelagt. Å medvirke i egen sak er en rettighet barnet har, og skal derfor prioriteres. Dette kan også skape muligheter for sosialarbeideren til å avdekke seksuelle overgrep.

Samlet sett peker funnene på et behov for en helhetlig tilnærming til avdekking av seksuelle overgrep av barn. Ved å styrke kunnskapen om hva som fremmer og hemmer avdekking av seksuelle overgrep, kan man mulig avdekke på et tidligere stadie. Det vil være viktig å

adressere strukturelle begrensninger, blant annet tidspress og mangel på samtaler med barn, og individuelle begrensninger, som vegring i overgrepssakene. Ved å øke sosialarbeiderens bevissthet på egen rolle i avdekkingsprosessen, kan man være i bedre stand til å være en trygg voksen som tåler å høre det barnet ønsker å fortelle. I arbeidet med denne oppgaven har det vært en utfordring å finne forskning om avdekking av seksuelle overgrep i barnevernstjenesten. Det kan tyde på behov for mer kunnskap om dette. Ved å undersøke såkalte «suksesshistorier», kan man mulig få mer kunnskap om hvilke tiltak og fremgangsmåter som er effektive.

Litteraturliste

Aamodt, L. G. (2014). *Den gode relasjonen* (2.utg.). Gyldendal Akademisk.

Alaggia, R., Collin-Vézina, D. & Lateef, R. (2017). Facilitators and Barriers to Child Sexual Abuse (CSA) Disclosures: A Research Update (2000-2016). *Trauma, Violence & Abuse*, 20(2), 260-283. <https://doi.org/10.1177/1524838017697312>

Barnevernsloven. (2021). *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97?q=barnevernsloven>

Brattfjell, M. L. & Flåm, A. M. (2019). "They were the ones that saw me and listened." From child sexual abuse to disclosure: Adults' recalls of the process towards final disclosure. *Child Abuse & Neglect*, 89, 225-236.

<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.11.022>

Bredal, A., Kojan, B. H., Nilsen, M., Skrove, G., Storhaug, A. S. & Øverlien, C. (2023).

Barnevernstjenestens arbeid med vold og overgrep (NOVA Rapport nr 16/23). NOVA.

<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3120615/NOVA-%09Rapport-16-2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (2021).

Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora (5.utg). De nasjonale forskningsetiske komiteene.

<https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora.pdf>

Flåm, A. M. & Haugstvedt, E. (2013). Test balloons? Small signs of big events: A qualitative study on circumstances facilitating adults' awareness of children's first signs of sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 37(9), 633-642.

<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.06.007>

Forente nasjoner. (1948). *Verdenserklæringen for Menneskerettigheter*. FN-sambandet.

<https://fn.no/assets/images/FN-kunnskap/Avtaler/FN-konvensjoner-filer/Verdenserkl%C3%A6ringen-om-menneskerettigheter.pdf>

- Forente nasjoner. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av de forente nasjoner 20. november 1989 Ratifisert av Norge 8. januar 1991*. Barne- og familiedepartementet.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdf/v/178931-fns_barnekonvensjon.pdf
- Frøyland, L. R., Lid, S., Schwenke, E. O. & Stefansen, K. (2023). *Vold og overgrep mot barn og unge: Omfang og utviklingstrekk 2007 – 2023* (NOVA Rapport nr 11/23). NOVA.
<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3083676/NOVA-%09Rapport-11-2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Gamst, K. T. (2017). *Profesjonelle barnesamtaler: Å ta barn på alvor*. Universitetsforlaget.
- Herland, M. D. (2023a). Narratives of child sexual abuse: Conceptualizing relational complexities. *Children & Society*, 37(5), 1612-1626.
<https://doi.org/10.1111/chso.12706>
- Herland, M. D. (2023b). The body as a site of knowledge: Tacit and embodied narratives of child sexual abuse. *Qualitative Social Work*, 22(6), 1141-1156.
<https://doi.org/10.1177/14733250221126933>
- International federation of social workers. (2014, juli). *Global definition of social work*.
<https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- Jackson, S., Newall, E. & Backett-Milburn, K. (2013). Children's narratives of sexual abuse. *Child & family social work*, 20(3), 322-332. <https://doi.org/10.1111/cfs.12080>
- Jensen, M. R. (2021). Litteratursøk: Å finne den relevante litteraturen. I I. Stuvøy, G. Tøndel & A. H. Tjora (Red.), *En smak av forskning: Bacheloroppgaven som prosjekt, prosess og produkt* (s. 109-117). Cappelen Damm akademisk.
- Jensen, T. K., Gulbrandsen, W., Mossige, S., Reichelt, S. & Tjersland, O. A. (2005). Reporting possible sexual abuse: A qualitative study on children's perspectives and the context of disclosure. *Child Abuse & Neglect*, 29(12), 1395-1413.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.07.004>

- Landberg, Å., Kaldal, A. & Eriksson, M. (2023). Paths of disclosure – The process of sharing experiences of child sexual abuse. *Children & society*, 37(5), 1535-1554.
<https://doi.org/10.1111/chso.12710>
- Leira, K. L. (2003). *Det gode nærværet: Kulturens psykologiske betydning*. Fagbokforlaget.
- Leseth, A. B. & Tellmann, S. M. (2018). *Hvordan lese kvalitativ forskning?* (2.utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Levin, I. & Ellingsen, I. T. (2023). Relasjoner i sosialt arbeid. I I. T. Ellingsen, L. C. Kleppe, I. Levin & B. Berg (Red.), *Sosialt arbeid: En grunnbok* (2. utg., s. 137 – 150). Universitetsforlaget.
- McElvaney, R., Greene, S. & Hogan, D. (2012). Containing the Secret of Child Sexual Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(6), 1155-1175.
<https://doi.org/10.1177/0886260511424503>
- McElvaney, R., Greene, S. & Hogan, D. (2013). To Tell or Not to Tell? Factors Influencing Young People's Informal Disclosures of Child Sexual Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(5), 928-947. <https://doi.org/10.1177/0886260513506281>
- Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (2018, 30. april). *Hva er vold og overgrep mot barn?* <https://voldsveileder.nkvts.no/innhold/vold-mot-barn/hva-er-vold-mot-barn/>
- NOU 2017:12. (2017). *Svikt og svik: Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Barne- og likestillingsdepartementet.
- Shulman, L. (2003). *Kunsten å hjelpe: individer og familier*. Gyldendal akademisk.
- Skilbrei, M.-L. (2023). Kvalitativ forskningsmetoder og forskningsdesign. I *Kvalitative metoder : planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon* (2. utgave, s. 55–89). Fagbokforlaget.

Steine, I. M., Winje, D., Nordhus, I. H., Milde, A. M., Bjorvatn, B., Grønli & J., Pallesen, S. (2016). Langvarig taushet om seksuelle overgrep: Prediktorer og korrelater hos voksne som opplevde seksuelle overgrep som barn. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 53(11), 888-899.

Straffeloven. (2005). *Lov om straff* (LOV-2005-05-20-28). Lovdata.
<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2005-05-20-28>

Søftestad, S. (2018). *Grunnbok i arbeid med seksuelle overgrep mot barn* (3.utg.). Universitetsforlaget.

Søftestad, S. & Andersen, I. L. (2014). Seksuelle overgrep mot barn. I I. L. Andersen (Red.), *Seksuelle overgrep mot barn: Traumebevisst tilnærming* (s. 23 – 37). Universitetsforlaget.

Talsethagen, G. (2005). Incest et ikke-tema i barnevernet? *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 2(4), 350-360. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3010-2005-04-02>

VID. (u.å.). *Sosialt arbeid*. <https://www.vid.no/studier/sosialt-arbeid-bachelor/>

World Health Organization. (2017, 19. oktober). *Responding to children and adolescents who have been sexually abused*. <https://www.who.int/news/item/19-10-2017-responding-to-children-and-adolescents-who-have-been-sexually-abused>

Vedlegg: Selvvalgt litteratur

Aamodt, L. G. (2014). *Den gode relasjonen* (2.utg.). Gyldendal Akademisk. **(223 sider)**

Alaggia, R., Collin-Vézina, D. & Lateef, R. (2017). Facilitators and Barriers to Child Sexual Abuse (CSA) Disclosures: A Research Update (2000-2016). *Trauma, Violence & Abuse*, 20(2), 260-283. <https://doi.org/10.1177/1524838017697312> **(23 sider)**

Barnevernsloven. (2021). *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97?q=barnevernsloven>
(Kapittel 1 og 2: 4 sider)

Brattfjell, M. L. & Flåm, A. M. (2019). "They were the ones that saw me and listened." From child sexual abuse to disclosure: Adults' recalls of the process towards final disclosure. *Child Abuse & Neglect*, 89, 225-236.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.11.022> **(11 sider)**

Bredal, A., Kojan, B. H., Nilsen, M., Skrove, G., Storhaug, A. S. & Øverlien, C. (2023). *Barnevernstjenestens arbeid med vold og overgrep* (NOVA Rapport nr 16/23). NOVA.
<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3120615/NOVA-%09Rapport-16-2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> **(Kapittel 11: 16 sider)**

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora* (5.utg). De nasjonale forskningsetiske komiteene.
<https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora.pdf>
(52 sider)

Flåm, A. M. & Haugstvedt, E. (2013). Test balloons? Small signs of big events: A qualitative study on circumstances facilitating adults' awareness of children's first signs of sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 37(9), 633-642.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.06.007> **(9 sider)**

Forente nasjoner. (1948). *Verdenserklæringen for Menneskerettigheter*. FN-sambandet.

<https://fn.no/assets/images/FN-kunnskap/Avtaler/FN-konvensjoner-filer/Verdenserkl%C3%A6ringen-om-menneskerettigheter.pdf> **(5 sider)**

Forente nasjoner. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av de forente nasjoner 20. november 1989 Ratifisert av Norge 8. januar 1991*. Barne- og familiedepartementet.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdf/v/178931-fns_barnekonvensjon.pdf **(60 sider)**

Frøyland, L. R., Lid, S., Schwenke, E. O. & Stefansen, K. (2023). *Vold og overgrep mot barn og unge: Omfang og utviklingstrekk 2007 – 2023* (NOVA Rapport nr 11/23). NOVA.

<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3083676/NOVA-%09Rapport-11-2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y> **(Kapittel 5: 18 sider)**

Gamst, K. T. (2017). *Profesjonelle barnesamtaler: Å ta barn på alvor*. Universitetsforlaget.

(Kapittel 7: 35 sider)

Herland, M. D. (2023a). Narratives of child sexual abuse: Conceptualizing relational complexities. *Children & Society*, 37(5), 1612-1626.

<https://doi.org/10.1111/chso.12706> **(15 sider)**

Herland, M. D. (2023b). The body as a site of knowledge: Tacit and embodied narratives of child sexual abuse. *Qualitative Social Work*, 22(6), 1141-1156.

<https://doi.org/10.1177/14733250221126933> **(15 sider)**

International federation of social workers. (2014, juli). *Global definition of social work*.

<https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> **(1 side)**

Jackson, S., Newall, E. & Backett-Milburn, K. (2013). Children's narratives of sexual abuse.

Child & family social work, 20(3), 322-332. <https://doi.org/10.1111/cfs.12080>

(10 sider)

- Jensen, T. K., Gulbrandsen, W., Mossige, S., Reichelt, S. & Tjersland, O. A. (2005). Reporting possible sexual abuse: A qualitative study on children's perspectives and the context of disclosure. *Child Abuse & Neglect*, 29(12), 1395-1413.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.07.004> (19 sider)
- Landberg, Å., Kaldal, A. & Eriksson, M. (2023). Paths of disclosure – The process of sharing experiences of child sexual abuse. *Children & society*, 37(5), 1535-1554.
<https://doi.org/10.1111/chso.12710> (19 sider)
- Leira, K. L. (2003). *Det gode nærværet: Kulturens psykologiske betydning*. Fagbokforlaget.
(Kapittel 7: 16 sider)
- McElvaney, R., Greene, S. & Hogan, D. (2012). Containing the Secret of Child Sexual Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(6), 1155-1175.
<https://doi.org/10.1177/0886260511424503> (20 sider)
- McElvaney, R., Greene, S. & Hogan, D. (2013). To Tell or Not to Tell? Factors Influencing Young People's Informal Disclosures of Child Sexual Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(5), 928-947. <https://doi.org/10.1177/0886260513506281> (19 sider)
- Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (2018, 30. april). *Hva er vold og overgrep mot barn?* <https://voldsveileder.nkvts.no/innhold/vold-mot-barn/hva-er-vold-mot-barn/> (2 sider)
- NOU 2017:12. (2017). *Svikt og svik: Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Barne- og likestillingsdepartementet.
(223 sider)
- Skilbrei, M.-L. (2023). Kvalitativ forskningsmetoder og forskningsdesign. I *Kvalitative metoder : planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon* (2. utgave, s. 55–89). Fagbokforlaget. **(34 sider)**

Steine, I. M., Winje, D., Nordhus, I. H., Milde, A. M., Bjorvatn, B., Grønli & J., Pallesen, S. (2016). Langvarig taushet om seksuelle overgrep: Prediktorer og korrelater hos voksne som opplevde seksuelle overgrep som barn. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 53(11), 888-899. **(11 sider)**

Straffeloven. (2005). *Lov om straff* (LOV-2005-05-20-28). Lovdata.
<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2005-05-20-28> **(Kapittel 26: 7 sider)**

Søftestad, S. (2018). *Grunnbok i arbeid med seksuelle overgrep mot barn* (3.utg.). Universitetsforlaget. **(293 sider)**

Talsethagen, G. (2005). Incest et ikke-tema i barnevernet? *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 2(4), 350-360. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3010-2005-04-02> **(10 sider)**

VID (u.å.). *Sosialt arbeid*. <https://www.vid.no/studier/sosialt-arbeid-bachelor/> **(1 side)**

World Health Organization. (2017, 19. oktober). *Responding to children and adolescents who have been sexually abused*. <https://www.who.int/news/item/19-10-2017-responding-to-children-and-adolescents-who-have-been-sexually-abused> **(2 sider)**

(Totalt antall sider: 1 173)